

Ennallistamissuunnitelman valmisteluhankkeen teemaryhmän 4 (maatalousympäristöt ja pölyttäjäkannat, Artiklat 10 ja 11) 5. kokous

Kokousaika: ke 12.3.2025 klo 9-12

Kokouspaikka: Teams & Kirkkokatu 12, kokoushuone Maria

Paikalla:

Erityisasiantuntija Tuuli Orasmaa, MMM (pj.)
Ympäristöneuvos Petri Ahlroth, YM (vpj.)
Erityisasiantuntija Eija Hagelberg, YM
Neuvotteleva virkamies Anna Schulman, MMM
Neuvotteleva virkamies Eero Pehkonen, MMM
Neuvotteleva virkamies Riikka Knaapi, MMM
Neuvotteleva virkamies Heini Lehtosalo, MMM
Johtava asiantuntija Johanna Vanhatalo, MMM
Johtava tutkija Mikko Kuussaari, Suomen ympäristökeskus
Tutkija Hanna Kekkonen, Luonnonvarakeskus
Johtava asiantuntija Åke Möller, Ruokavirasto
Ilmastoasiantuntija Antti Miettinen, ELY-keskus valtakunnallinen ilmastoyksikkö,
Johtava ilmastoasiantuntija Johanna Helkimo, ELY-keskus valtakunnallinen ilmastoyksikkö
Ympäristösuunnittelija Elina Sorvali, ELY-keskus
Suunnittelija Holtti Hakonen, Suomen riistakeskus
Erityisasiantuntija, Eero Pehkonen, MMM
Ilmastoasiantuntija Pentti Linnamaa, ELY – keskusten valtakunnallinen ilmastoyksikkö
Viestintäasiantuntija Hannakaisa Markkanen, MMM
Erityisasiantuntija Maria Timonen, YM

Ryhmän sihteerit:

Erikoistutkija Sari Himanen, Luonnonvarakeskus
Erikoistutkija Rainer Peltola, Luonnonvarakeskus

Asialista

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen Klo 9:00.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen (12.2.2025) pöytäkirja.

3. Turvemaiden vettämis- ja ennallistamistoimet

Puheenjohtaja alusti aiheesta ”Turvemaiden ennallistamiseksi ja vettämiseksi laskettavat toimet”.

Alustus herätti kysymyksen ennallistamistoimien suhteesta CAPIin - mikä on ennallistamista ja mikä on tavanomaista maatalouden harjoittamista ja mitä ennallistamisen joustot tarkoittavat. Todettiin, että monet CAPin sisältämät toimet voidaan laskea ennallistamiseksi, mutta tarvitaan myös CAPin ulkopuolisia ennallistamistoimia. Joustot antavat mahdollisuuden siihen, että kaikkea turvemaiden ennallistamista ei tarvitse tehdä turvepelloilla.

Turvemaiden ennallistamistoimia on jaoteltu CAP-toimenpiteiden mukaisesti, koska turvemaatavoitteen saavuttamiseksi vaaditaan tiettyä hehtaarimäärää. CAP:n peltolohkokisterin kautta saadaan osoitettua, kuinka suuri pinta-ala ennallistamiseksi mahdollisesti laskettavia toimia osuu nykyisin turvepelloille. Todettiin, että indikaattorien parantamiseksi tarvittavissa toimissa ei tarvitse päästä tiettyyn pinta-alaan. Näin ollen indikaattoreiden parantamistoimia voidaan tarkastella laajemmin kuin CAP:n toimien ja pinta-alojen kautta. Ennallistamissuunnitelmassa ei tarvitse kuvata toimenpiteiden (esim. CAP:n toimenpiteiden) yksityiskohtia. Indikaattoritoimiin palataan kokouksessa 2.4.

Keskusteltiin peltojen ennallistamistoimien painotuksista, onko kyse biodiversiteettiä edistävästä toimista vai ilmastotoimista (vettäminen). Todettiin että esimerkit muista ennallistamistoimista kuin vettämisestä löytyvät ennallistamisasetuksen liitteestä 7.

Nostettiin esiin, että turvepeltojen kohdalla olisi tärkeää, ettei selkeästi ilmastolle haitallisia toimia lasketa ennallistamiseksi, vaikka toimilla olisi luontohyötyjä. Nurmikasvuston uusiminen voi uusimpien tutkimusten mukaan aiheuttaa selkeitä päästöpiikkejä. Toisaalta tulisi olla looginen siinä, millaisia nurmikasvustoja ennallistamiseksi voitaisiin hyväksyä. Myös passiivinen ennallistaminen, eli pellon poistuminen viljelykäytöstä nostettiin mahdollisena ennallistamistoimena esiin, joskin ensisijaisesti hylätyt turvepellot kannattaisi vettä. Tähän mennessä turvepeltoja on ennallistettu todella vähän, eikä tietoa passiivisen ennallistamisen vaikutuksista juurikaan ole. Vettämisestä nostettiin esiin, että vedenpinnan pitäisi nousta selvästi.

Puheenjohtaja totesi, että ennallistamissuunnitelman ensimmäinen suppeampi raportointi on näillä näkymin kesällä 2028. Laajempi raportti ennallistamistoimien edistymisestä annetaan komissiolle vuonna 2031.

Käytöstä poistettujen turvetuotantoalueiden vettäminen yhdistettynä aurinkoenergian tuotantoon herätti keskustelua. Todettiin, että asiaan liittyy epävarmuutta esimerkiksi turvallisuusnäkökulmasta ja asiaa jatkoselvitetään.

4. Ohjauskeinot turvemaatoimien vauhdittamiseksi

Antti Miettinen alusti aiheesta.

Ohjauskeinojen keskeiseksi ongelmaksi koettiin liiallinen byrokratia, kustannukset ja tuen niukkuus. Myös kosteikkosuunnitelmien laatiminen on vaativaa. Mahdollisena ratkaisukeinoina pohdittiin erillisen kosteikkoasiamiehen toimen perustamista, asiamies olisi maanomistajan tukena ennallistamisen kaikissa vaiheissa, jolloin voitaisiin päästä lähemmäs yhden luukun periaatetta. Valtion vapaaehtoiset maanostot olisivat myös potentiaalinen tukikeino. Ihanteellista olisi, jos maanomistajan ei tarvitsisi tehdä muuta kuin ilmaista halukkuutensa maansa vettämiseen, jonka jälkeen asia etenisi joko valtion maanoston tai kosteikkoasiamiehen kautta niin, että valitaan mahdollisimman kustannustehokkaat toimenpiteet. Ohjauskeinojen vapaaehtoisuus, oikeudenmukaisuus ja läpinäkyvyys on tärkeää, lisäksi on syytä tunnistaa myös lainsäädännön muutostarpeita. Esimerkiksi vesilaki ei nyt huomioi turvepeltojen vettämisnäkökulmaa.

Todettiin, että neuvontaa tarvitaan lisää etenkin omistajavaihdosten ja kuolinpesien yhteyteen. Esimerkiksi Ruotsissa on käytäntöjä, joissa hyvien ennallistamispotentiaalin omaavien maa-alojen omistajia kontaktoidaan suoraan erilaisiin kartoituksiin perustuen. Lisäksi hiilimarkkinoiden kylkeen tulee mahdollisesti tulevaisuudessa luontoarvomarkkinat, jotka voisivat tukea vettämis-toimia.

On syytä muistaa, että on myös tahoja, jotka tekevät ennallistamistoimia itsenäisesti, esimerkkinä Neovan (ent. Vapon) ennallistamistoimet.

5. Viestintä ja osallistaminen

Puheenjohtaja esitteli osallistamissuunnitelman aihion. Työryhmän jäseniltä toivotaan palautetta suunnitelmaan.

Tiedotettiin 11.4.2025 järjestettävästä sidosryhmätilaisuudesta turvetuotantoalan toimijoille. Tilaisuuden kutsu lähetetään työryhmän jäsenille. Keskusteltiin avoimesta 6.5.2025 järjestettävästä webinaarista. Pidettiin hyvänä saada webinaarista tallenne ja että palautetta voisi antaa myös kyselyn kautta.

Puheenjohtaja esitteli luonnoksia pääviesteiksi, joita hyödynnetään viestinnässä. Kommentteja luonnokseen:

- Pääviesteihin tarvitaan selkeät nostot - mitä ennallistamissuunnitelmalla tavoitellaan yleisesti ja maatalousympäristöissä, ja mitä keinoista tällä hetkellä tiedetään. On syytä myös kertoa, mitä ennallistaminen ei ole.
- Olisi hyvä, jos teemaryhmän jäsenillä olisi käytössään kalvosarja tms materiaalipaketti, joka kulkisi helposti mukana mm. sidosryhmätilaisuuksiin. Todettiin, että käytännössä tämän valmistelu ei onnistu, sillä materiaalia pitäisi päivittää koko ajan.
- Työryhmän muistiot ja ulkopuolisten pitämät alustukset ovat avointa materiaalia ja ne löytyvät Hankeikkunasta; muuten edistymisestä on syytä kertoa vain suullisesti, eli ei jaeta keskeneräistä materiaalia teemaryhmän ulkopuolelle.
- Viestinnässä hyvä korostaa myös ennallistamisen positiivisia puolia, kuten uusia liiketoimintamahdollisuuksia
- Pääviestit laitetaan vielä sähköpostitse mahdollisille kommentoijille.

6. Muut asiat

Työryhmän työsuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti, suunnitelma löytyy Teamsista. Euroopan komission alaisessa komiteassa (Nature Restoration Regulation Committee) 11.3.2025 hyväksytty lomake ennallistamissuunnitelmalle toimitetaan sähköpostitse työryhmän jäsenille heti kun se on saatavilla.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 2.4, kokouksessa keskitytään indikaattoreihin.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11:45